

مرکز مدیریت حوزه علمیه خراسان

مدرسه علمیه الزهرا (علیها السلام)

شهرستان خواف

مقاله تحقیق پایانی سطح ۲ (کارشناسی)

موضوع

مهدویت و نماز

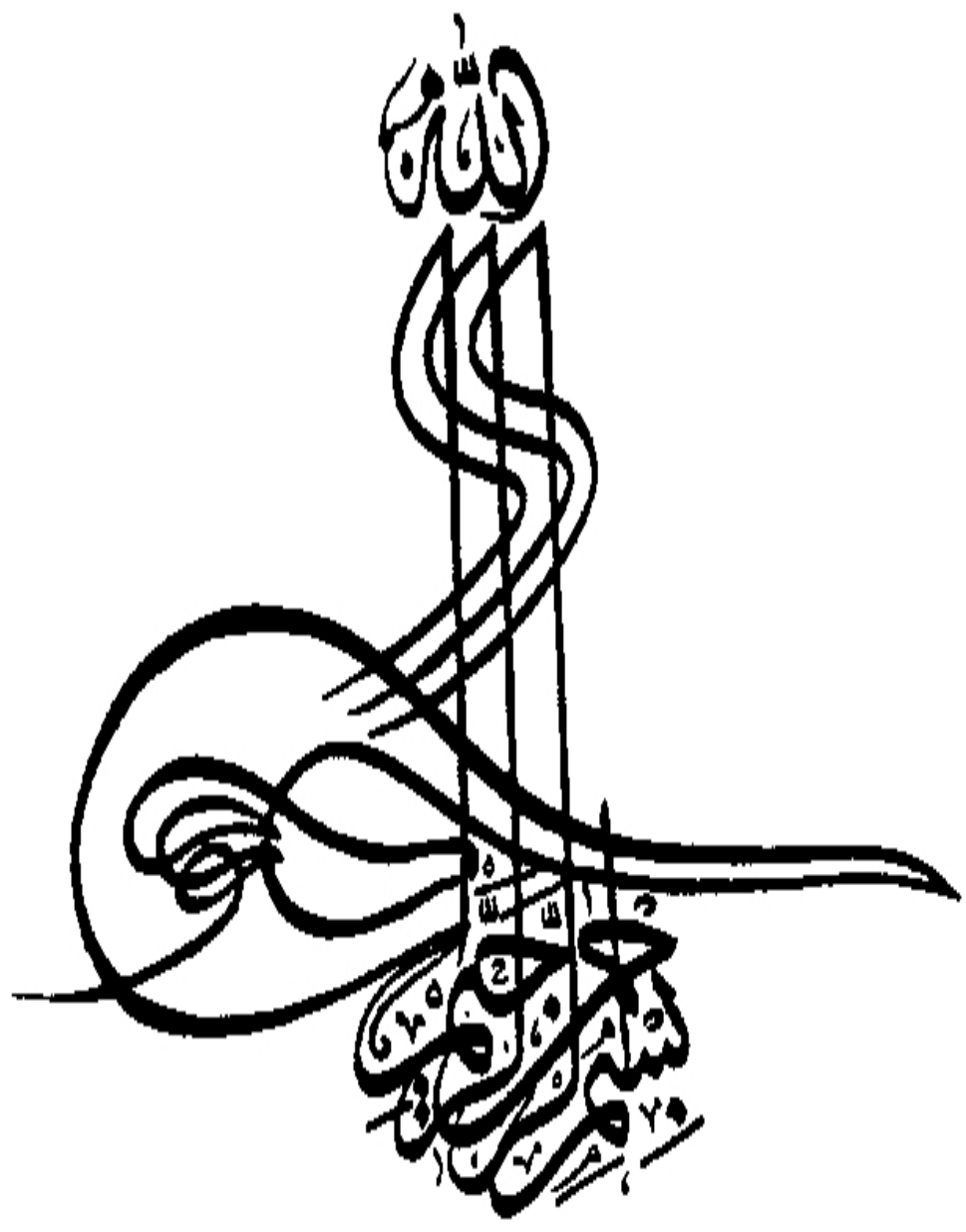
استاد راهنما

سرکار خانم منصوره سبزی کار

استاد داور

پژوهشگر

حمیده پاساد

مرکز مدیریت حوزه علمیه خراسان

مدرسه علمیه الزهرا (علیها السلام)

شهرستان خواف

مقاله تحقیق پایانی سطح ۲ (کارشناسی)

موضوع

مهدویت و نماز

استاد راهنما

سرکار خانم منصوره سبزی کار

استاد داور

پژوهشگر

حمیده پاساد

تقدیم به:

محضر مقدس آقا امام زمان «عجل الله تعالی فرجه»

امید که ما را منتظر بنامد.

تقدیر و تشکر

سپاس خدای تعالی را که موجبات توفیق اینجانب را فراهم کرد تا این رساله را به پایان رسانم. اینک به شکرانه‌ی اتمام این پژوهش بر خود لازم می‌دانم که از زحمات و حمایت‌های عزیزانی که در این امر مرا یاری نموده‌اند سپاسگذاری کنم. مؤسس مدرسه علمیه‌ی الزهراء (س) چمن‌آباد «سرکار خانم زهرائی» و مدیر مدرسه سرکار خانم فاطمه زارعی و مسئول بخش پژوهش «سرکار خانم آسیه صفریان» و همچنین استاد راهنمای گرامی «سرکار خانم منصوره سبزی‌کار حقیقی» و در ضمن بر خود لازم می‌دانم که از زحمات مادر عزیزم که رنج پرورش مرا به جان خریدند تشکر کنم. امید که با تقدیم این اثر علمی اندکی از آن مرارت‌ها به آرامش تبدیل شود.

چکیده

موضوع تحقیق «مهدویت و نماز» است. نماز عامل ارتباط با خداوند متعال و زمینه‌ساز ایجاد آرامش قلبی در وجود انسان است. مهدویت اعتقاد به اینکه در آخرالزمان حضرت مهدی (عجل الله فرجه) از آل محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) ظهور خواهد کرد، این عقیده از معتقدات شیعه دوازده امامی می‌باشد.

واژه‌شناسی مهدویت و نماز من جمله حکومت امام زمان (عجل الله فرجه)، نماز در آموزه‌های اسلام جایگاه، نماز در برنامه‌های مهدوی و برنامه‌های فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی امام زمان (عجل الله فرجه) از مهمترین مباحث این تحقیق می‌باشد.

نماز به عنوان کامل‌ترین فریضه‌ی الهی در رأس تمام برنامه‌ها و حکومت امام زمان (عجل الله فرجه) نهادینه خواهد شد.

کلید واژگان: مهدی، مهدویت، امام، زمان، حکومت امام عصر (عجل الله فرجه)، نماز، صلاه،

دعا، ذکر.

فهرست

مقدمه ۱

طرح تحقیق

۱. تعریف و تبیین موضوع ۳
۲. اهمیت و ضرورت تحقیق ۳
۳. اهداف و فواید تحقیق ۴
۴. پیشینه موضوع: ۴
۵. سؤالهای تحقیق: ۵
۶. فرضیه تحقیق ۵
۷. روش تحقیق ۵
۸. ساختار تحقیق ۵
۹. اصطلاحات و مفاهیم کلیدی ۶
۱۰. محدودیت‌های تحقیق ۶

بخش اول: واژه‌شناسی مهدویت و نماز

فصل اول: واژه‌شناسی مهدویت

- الف- مهدی ۷
- ب- مهدویت ۸
- ج- امام ۹
- د- زمان ۹
- ه- حکومت امام زمان (عجل الله فرجه) ۱۰

فصل دوم واژه‌شناسی نماز

- الف- نماز ۱۲
- ب- صلاه ۱۳
- ج- دعا ۱۳
- د- ذکر ۱۴

بخش دوم: جایگاه نماز در آموزه‌های اسلام

فصل اول: جایگاه نماز در آیات و روایات

- الف- اهمیت نماز از دیدگاه قرآن ۱۷
- ب- اهمیت نماز از دیدگاه معصومین (علیهم‌السلام) ۲۱

فصل دوم: جایگاه نماز در برنامه‌های مهدوی

- الف- نماز امام زمان (عجل الله فرجه) ۲۷
- ب- اولین مأموریت امام زمان (عجل الله فرجه) ۲۸
- ج- هدف از اولین نماز امام زمان (عجل الله فرجه) ۲۹
- د- سفارشات امام در مورد نماز ۳۰
- توقیعات ۳۰
- توقیعات غیبت صغری ۳۰
- توقیعات غیبت کبری ۳۱

بخش سوم: برنامه‌های مهدوی در ترویج و تبلیغ نماز

فصل اول: برنامه‌های تربیتی امام زمان (عجل الله فرجه)

- الف- اهتمام امام به تربیت انسان در خانواده ۳۶
- ب- عنایت و توجه امام بر مراکز پرورشی (مدرسه) ۳۷

فصل دوم برنامه‌های تبلیغی امام زمان (عجل الله فرجه)

- الف- رسیدگی به مساجد ۳۹
- ۱- بازسازی مسجد کوفه ۴۰
- ۲- بازسازی مسجدالحرام و مسجدالنبی ۴۲
- ۳- بازسازی مسجد سهله ۴۴
- ب- تعلیم قرآن ۴۴

فصل سوم: اقامه نماز

- الف- ابزار قدرت برای ترویج نماز ۴۶

- ب- نماز جماعت ۴۷
- ج) نماز جمعه ۴۸
- ۱- وجوب نماز جمعه در زمان غیبت حضرت مهدی (عجل الله فرجه) ۴۹
- ۲- حرمت نماز جمعه در زمان غیبت امام زمان (عجل الله فرجه) ۵۱
- د- نماز عید فطر و قربان ۵۲

بخش چهارم: برنامه‌های فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی امام زمان (عجل الله فرجه)

فصل اول: برنامه فرهنگی

- ۱- احیاء کتاب و سنت ۵۵
- ۲- گسترش معرفت و اخلاق ۵۵
- ۳- نهضت علمی ۵۶
- ۴- مبارزه با بدعتها ۵۷

فصل دوم: برنامه اقتصادی

- ۱- بهره‌وری از منابع طبیعی ۵۹
- ۲- توزیع عادلانه ثروت ۶۰
- ۳- عمران و آبادی ۶۱

فصل سوم: برنامه اجتماعی

- ۱- احیاء و گسترش امر به معروف و نهی از منکر ۶۲
- ۲- اجرای حدود الهی ۶۳
- ۳- عدالت قضایی ۶۳
- نتیجه ۶۵
- پیشنهادها ۶۶
- منابع و مآخذ ۶۷

مقدمه

موضوع تحقیق «مهدویت و نماز» است از آن جایی که تکامل و تعالی انسانها به عوامل فراوانی بستگی دارد که از آن جمله وجود مربی دانا و توانا و دلسوز به حال انسان، همراه جامعه‌ای سالم را می‌توان نام برد که در پناه آن انسانها به کمال مطلوب دست یابند و از آنجایی که حضرت بقیه‌الله‌الاعظم (عجل الله فرجه) بهترین مربی و راهنما برای انسان است مردم را فرامی‌خواند که با میل خود در سایه تعالیم الهی به اقامه عدل و داد قیام کنند و در سایه‌ی این تعالیم هم خود و هم دیگران به آسایش و امنیت برسند. متأسفانه در جامعه‌ی امروزی در کنار پیشرفت صنعت و تکنولوژی و مهیا شدن امکانات رفاهی بیشتر در زندگی و کم فروغ شدن دین، رفتارهای دینی به فراموشی گراییده و سبب جدایی انسان از خدا شده در چنین شرایطی انسانها به جای پرداختن به امور معنوی و رسیدن به کمال، کمتر به امور معنوی توجه می‌کنند. اما در حکومت امام زمان (عجل الله فرجه) به تمام ابعاد زندگی بشری توجه کامل می‌شود خصوصاً به معنویات که از آن جمله می‌توان نماز را نام برد که در رأس همه‌ی برنامه‌های ایشان قرار خواهد گرفت چرا که نماز وسیله‌ی تقرب انسان به خداست و نماز رکن اصلی دین است و باید اصلی‌ترین جایگاه را در زندگی مردم داشته باشد و حیات طیبه‌ی انسان در سایه‌ی حاکمیت دین خدا وقتی حاصل خواهد شد که انسانها دل خود را با یاد خداوند زنده نگه دارند و به کمک آن بتوانند با همه‌ی جاذبه‌های شر و فاسد مبارزه کنند و همه‌ی بتها را بشکنند و دست تطاول همه‌ی شیطانهای درونی و برونی را از وجود خود قطع کنند. بنابراین نگارنده انگیزه‌ی خود را کم‌توجهی پژوهشگران به مسئله‌ی نماز از دیدگاه امام زمان (عجل الله فرجه) عنوان می‌کند.

بدین ترتیب مطالب را در چهار بخش و در مجموع ده فصل تنظیم کرده‌ام که:

بخش اول: واژه‌شناسی مهدویت و نماز و ریشه‌یابی واژه‌های مهدی، مهدویت، نماز و صلاه را شامل می‌شود.

بخش دوم: جایگاه نماز در آموزه‌های اسلام در آیات و روایات و جایگاه نماز در برنامه‌های مهدوی که شامل نماز امام زمان (عجل الله فرجه)، اولین مأموریت امام زمان (عجل الله فرجه)، هدف از اولین نماز امام زمان (عجل الله فرجه) و سفارشات امام در مورد نماز می‌باشد.

بخش سوم: برنامه‌های مهدوی در ترویج و تبلیغ نماز که شامل برنامه‌های تربیتی، تبلیغی و اقامه‌ی نمازهای جماعت، جمعه و عید فطر و قربان است می‌باشد.

بخش چهارم: برنامه‌های فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، که شامل احیاء کتاب و سنت، گسترش معرفت و اخلاق، عمران و آبادانی و ... می‌باشد.

ناگفته نماند که این تحقیق چون سایر تحقیق‌ها با مشکلاتی روبرو بوده است که مهمترین‌شان عبارت‌اند از:

- کتابهایی که مورد استفاده قرار می‌گرفت (مخصوصاً کتب روایی) عربی و فاقد اعراب- گذاری بودند.

- کتابهایی که مورد استفاده قرار می‌گرفت بحث مختصری پیرامون موضوع را دارا بودند.

و از هر گونه نقد و ارزیابی سازنده استقبال می‌کنیم.

طرح تحقیق

۱- تعریف و تبیین موضوع

نماز در لغت عرب به معنای صلاه می‌باشد یعنی دعا کردن و درود فرستادن اما در اهل شرع نماز (صلاه) همان حرکت مخصوص با آداب و شرائطی خاص برای خشنودی خدای بزرگ. در اصطلاح: عملی عبادی با ارکان، واجبات و اذکار مخصوص است که نماز در یک تقسیم‌بندی به نمازهای واجب و مستحب و در تقسیم دیگری به فرادا و جماعت تقسیم می‌شود نماز در همه‌ی ادیان توحیدی وجود داشته که در دین اسلام تنها مذهب شیعه آن را آنطور که پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) آموزش داده‌اند، توسط ائمه حفظ کرده است.

مهدویت: یعنی اعتقاد به ظهور امام مهدی (عجل الله فرجه) دوازدهمین امام شیعیان اثنی عشری و التزام به آموزه‌ها و برنامه‌های همه جانبه ایشان و در لغت مهدویت برگرفته از مهدی است.

لذا محورهای بحث عبارتند از ۱- توجه امام زمان (عجل الله فرجه) به ترویج و تبلیغ نماز

۲- وجوب تعیین نمازهای جمعه و اعیاد ۳- جایگاه نماز در آموزه‌های اسلام.

۲- اهمیت و ضرورت تحقیق

برای بسترسازی ظهور و نزدیک کردن جامعه به جامعه مهدوی آشنایی با عموم برنامه‌های امام زمان (عجل الله فرجه) از جمله برنامه‌های عبادی ضروری می‌باشد از آنجایی که یکی از نمودهای عبادت نماز می‌باشد که تلاش ما در این تحقیق به نگاه امام زمان (عجل الله فرجه) به مسئله‌ی نماز از رهگذر سخنان ایشان و پیام ایشان در این زمینه می‌باشد و همچنین نقش ایشان را در احیای نماز و فرهنگ انسان‌ساز آن باز می‌گوئیم. بنابراین لازم و ضروری است که نسبت به این زمینه و اقامه آن تمام توان خود را به کار گیریم تا هم خودآشنا با فرهنگ نماز در زمان ظهور حضرتش باشیم و هم دیگران از آن بهره‌مند شوند تا آشنایی با نماز زمینه‌ای برای انجام این واجب الهی شود.

۳- اهداف و فوائد تحقیق

با توجه به پیشرفت علم و صنعت گرایش‌ها به امور مذهبی از جمله نماز کم‌رنگ شده لذا در صدد آشنایی با فرهنگ نماز خواهیم بود تا جامعه‌ی امروزی با فرهنگ انسان‌ساز نماز بیشتر آشنا شده و جایگاه آن را در زندگی خود باز یابد و به وسیله این فریضه موجبات قرب الهی را فراهم کرده و توجه به اینکه معصومین (علیهم‌السلام) و امام عصر (عجل‌الله فرجه) نماز را در سرلوحه‌ی کار خود قرار داده بودند در نتیجه شیعه هم باید سیره معصومین (علیهم‌السلام) را در زندگانی خود به کار گیرد و عمل خود را منطبق با رفتار آنها قرار دهد.

۴- پیشینه موضوع تحقیق

۱) کتاب شریف غیبت شیخ طوسی از معتبرترین و قدیمی‌ترین آثار شیعه می‌باشد که از جهت نزدیک بودن به عصر غیبت صغری مباحث وسیعی را به مهدویت و انتظار اختصاص داده است.

۲) کتاب در انتظار ققنوس. نویسنده: سید ناصر هاشم‌العمیدی. این کتاب در بردارنده قلمرو موعودشناسی و مهدوی باوری است در این کتاب بیشتر به شبهات مهدویت پرداخته و در این کتاب از نماز در زمان ظهور سخن به میان نیآورده است.

۳) نشانی از عشق (نماز از دیدگاه امام عصر (عجل‌الله فرجه)) نویسنده: عباس‌علی الماسی زفره‌ای در این کتاب نگاهی است به مسئله نماز از رهگذر و پیام‌های امام زمان (عجل‌الله فرجه) نگارنده انگیزه خود را کم‌توجهی پژوهشگران به مسئله نماز از دیدگاه امام عنوان می‌کند و در این کتاب به مبارزه امام با رفع بدعت‌ها اشاره نشده است.

۴) جایگاه نماز در ادیان الهی. نویسنده: سید محمدجواد غمخوار یزدی- نویسنده در این کتاب نماز را از دیدگاه قرآن و سنت مورد بررسی قرار داده ولی به مسئله نماز از دیدگاه امام عصر (عجل‌الله فرجه) پرداخته است.

۵) حضرت مهدی (عجل‌الله فرجه) فروغ تابان ولایت. مؤلف: محمد محمدی اشتهاردی. این کتاب به موضوعاتی جهت آشنایی با امام زمان (عجل‌الله فرجه) پرداخته و به مسئله‌ی نماز از دیدگاه ایشان پرداخته است.

۵- سؤال‌های تحقیق

الف- سؤالات اصلی:

* برنامه حکومت مهدوی در رابطه با نماز چیست؟

* نماز در آموزه‌های اسلام و مهدوی چه جایگاهی دارد؟

* برنامه‌های امام زمان (عجل الله فرجه) در ترویج و تبلیغ نماز چیست؟

ب- سؤالات فرعی:

* برنامه‌های تربیتی امام زمان (عجل الله فرجه) در ترویج نماز چیست؟

* برنامه‌های تبلیغی امام زمان (عجل الله فرجه) در ترویج و تبلیغ نماز چیست؟

* اقامه نمازهای جمعه، جماعت و اعیاد به چه صورت خواهد بود؟

۶- فرضیه تحقیق

عنایت به نماز در رأس برنامه‌های امام زمان (عجل الله فرجه) قرار دارد و در رفع بدعتها تلاش خواهند نمود و به نقش تربیتی نماز عنایت ویژه دارند.

۷- روش تحقیق

جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش از طریق کتابخانه‌ای صورت گرفته و از کتابخانه مدرسه علمیه نرجس (سلام الله علیها) مشهد و دفتر تبلیغات و همچنین کتابخانه شهرستان خواف استفاده شد.

۸- ساختار تحقیق

این پایان‌نامه از سه بخش تشکیل شده بخش اول که شامل دو فصل می‌باشد، فصل اول: واژه‌شناسی مهدویت، فصل دوم: واژه‌شناسی نماز.

بخش دوم جایگاه نماز در آموزه‌های اسلام که شامل دو فصل می‌باشد که این فصول عبارتند از فصل اول جایگاه نماز در آیات و روایات و فصل دوم به جایگاه نماز در برنامه‌های مهدوی پرداخته است.

بخش سوم با عنوان برنامه‌های مهدوی و ترویج و تبلیغ نماز است با فصول سه گانه به این عناوین پرداخته است: فصل اول: برنامه‌های تربیتی امام زمان (عجل الله فرجه)، فصل دوم: برنامه‌های تبلیغی امام زمان (عجل الله فرجه) و فصل سوم: اقامه نماز را شامل می‌شود.

۹- واژگان کلیدی تحقیق

۱- مهدی ۲- مهدویت ۳- صلاه ۴- نماز

۱۰- محدودیت‌ها، مشکلات و موانع تحقیق

(۱) نبودن امکانات کافی از جمله کتابخانه‌هایی که نیاز ما را در این تحقیق برآورده سازد
(۲) دور بودن مسیر و (۳) دسترسی نداشتن به اینترنت باعث شده که برای انجام تحقیق به شهرستان مشهد آمده تا بتوانیم کتاب‌های مورد نیاز خود را در این زمینه فراهم کنیم.